

gevormd door een correlatie, voortvloeiend uit toevallige omstandigheden en naar ons oordeel niet door causaliteit wordt veroorzaakt;

Ov. dat voorts terecht betoogd wordt, dat de exploitatierekening slechts behoort te worden belast voor dat deel der vermogensbelasting II over 1941 en de ondernemingsbelasting 1942, hetwelk veroorzaakt wordt door de vermogenspositie dier afdeeling per ultimo 1941 en dat het daarin geïnvesteerde vermogen immers onontbeerlijk is om de Z-productie voort te brengen, zoodat alle kosten aan dit vermogen verbonden onvermijdbare offers bij die productie vormen en daarmede oorzakelijk verbonden zijn; Ov. dat de meerderheid van de Commissie van deskundigen nu nog wel betoogt, dat, waar de tantiëmist profiteert van de verbetering der bedrijfsresultaten, voortgesproten uit de oorlogsomstandigheden, het redelijk is, dat zijn tantième ook de nadeelen van die omstandigheden ondervindt, hetgeen zou medebrengen dat toerekening moet plaatsvinden doch daargelaten, dat moeilijk vast te stellen is, in hoeverre bedoelde verbetering te wijten is aan de oorlogsomstandigheden dan wel aan de activiteit van den zoon van eischeres, zooals bij het interlocutoir vonnis van 18 November 1943 reeds werd betoogd, deze recht had op een deel van de nettowinst van de Z-afdeeling en niet van gedaagde, terwijl hij in 1936 in deze nieuw opgerichte afdeeling is aangesteld om haar vooruit te brengen en in overeenstemming daarmede hem toen een aandeel is toegezegd in de resultaten van zijn werk zoodat ook op grond hiervan toerekening in engen zin zal moeten geschieden en niet verder dan door het bestaan van een onmiddellijk oorzakelijk verband wordt vereischt;

Ov. dat mitsdien de winst van de Z-afdeeling over het jaar 1941 behoort te worden berekend zonder het in de exploitatierekening over 1941 wegens „Vermogensbelasting II 1941, Vennootschapsbelasting 1941 en Ondernemingsbelasting 1942” vermelde bedrag ad f daarin op te nemen, doch daarvoor in de plaats ten laste dier afdeeling te brengen wegens Vermogensbelasting II 1941 en vermogensdeel Ondernemingsbelasting 1942 een bedrag van f, waarna de netto-winst van de afdeeling Z over 1941 behoort te worden gesteld op f

Ov. dat eischeres toekomt 10 % hiervan of f enz.

Gezien de betreffende wetsartikelen;

Recht doende in Naam van het Recht

Wijzen aan eischeres hare vordering toe tot het bedrag van f;

Veroordeelen mitsdien gedaagde enz.

EEN BELANGRIJKE ENQUETE

door J. E. Spinosa Cattela.

Onder de titel „De balans van de toekomst” (The balance sheet of the future) verscheen in 1941 een boekje, samengesteld door Roy A. Foulke, bevattende de uitkomsten eener enquête, gehouden door het wereldbekende informatie-bureau Dunn & Bradstreet, welke speciaal ons, accountants, groote belangstelling inboezemen.

De vragenformulieren werden verzonden aan 1500 banken, 1500 financiële leiders van groote ondernemingen, 1500 specialisten op het gebied van het goederen-crediet (mercantile credit men) en 1500 accountants. Hierop kwamen antwoorden binnen van

343 of 22.9 % der bankiers

341 of 22.7 % der financieele leiders

366 of 24.4 % der mercantile credit men

453 of 30.2 % der accountants.

Zestien vragen werden ter beantwoording voorgelegd, waarvan de meeste ook in Nederland herhaaldelijk in accountantskringen werden besproken.

Omtrent eenige dezer vragen zal in de Nederlandsche accountantswereld wel geen meeningsverschil heerschen. Andere daarentegen hebben betrekking op ook nog in ons land niet definitief opgeloste strijd-vragen. In elk geval zijn de binnengekomen antwoorden interessant en kenmerkend voor de opvattingen die in de Vereenigde Staten gehuldigd worden omtrent allerlei vraagstukken, die nauw met ons beroep verband houden.

Het hierna volgende geeft een beeld van de binnengekomen antwoorden (uitgedrukt in percenten van het totaal binnengekomen antwoorden).

Vraag 1.

Acht U het gewenscht, dat de jaarrekening zoodanig gepubliceerd wordt, dat de verschillende posten nauwkeuriger en vollediger kunnen worden omschreven, en dat de methode van waardeering daarbij vermeld wordt, waardoor het begeleidende verslag minder details behoeft te bevatten? Dit zou het voordeel opleveren, dat crediteuren, welke meestal alleen de balans ontvangen, zich een juister beeld kunnen vormen, dan thans bij de gecondenseerde vorm mogelijk is.

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
87	13	66	34	80	20	63	37

Vraag 2.

Aangezien geconsolideerde balansen meestal zoodanig zijn opgesteld, dat het den crediteur, die één der daarin opgenomen ondernemingen afzonderlijk crediet wil verleenen, onmogelijk is zich een beeld te vormen van de financieele toestand dier (dochter) onderneming, verdient het wellicht aanbeveling deze daarin duidelijk te doen verwerken, of als afzonderlijke specificatie bij te voegen, waardoor het verkrijgen van dit inzicht mogelijk wordt. Acht U zulks wenschelijk?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
99	1	87	13	92	8	91	9

Vraag 3.

Acht U het wenschelijk dat de accountant in de door hem geverifieerde geconsolideerde jaarrekening tevens opneemt de namen en adressen der daarin verwerkte ondernemingen?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
98	2	93	7	97	3	86	14

Vraag 4.

Meent U dat de balansen verbeterd zouden worden, indien de accountant verplicht werd in de balans zelve (dus niet in de bijbehorende verklaring) te vermelden, welke posten niet door hem gecontroleerd werden, benevens de wijze van waardeering van elk der posten?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
90	10	74	26	89	11	55	45

Vraag 5.

Verdiens het aanbeveling een uniform balansschema in te voeren voor elke branche afzonderlijk, evt. 3 of 4 modellen voor elke branche, met minder of meer details, al naar de omvang der onderneming?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
90	10	74	26	80	20	72	28

Vraag 6.

Meent gij dat de accountant de volle verantwoordelijkheid dient te aanvaarden voor de voorraden? Indien Uw antwoord „neen” luidt meent gij dan dat de accountant mag vertrouwen op de verklaring van den cliënt, of zijt gij van meening dat hij wel de verantwoordelijkheid moet dragen voor hoeveelheden, prijzen en de aanwezigheid der goederen, doch niet voor de kwaliteit?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
41	59	21	79	39	61	11	89

Vraag 7.

Zou het aanbeveling verdienen tot de ontwikkeling van het beroep van (onafhankelijke) goederen taxateurs (inventory appraisers) te geraken?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
57	43	27	73	43	57	44	56

Vraag 8.

Behooren de accountants in hun rapport, of in de balans zelve, de obligo's voortvloeiende uit toekomstige leveringsverplichtingen, te vermelden, onder opgave van de corresponderende marktwaarde op de balansdatum?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
92	8	55	45	69	31	72	28

Vraag 9.

Meent gij dat deelnemingen in andere ondernemingen (anders dan in de vorm van onmiddellijk realiseerbare effecten) in de balans zelve of als daarnevens gepubliceerde aantekening, gesplitst dienen te worden naar de samenstellende activa en passiva, onder vermelding van (A) de wijze van waardeering van elk onderdeel, (B) de vorm waarin de deelneming heeft plaats gevonden, zooals gewoon aandeel, preferent aandeel, commandite, enz. (C) het percentage van deelneming in het geval van onderhoorige of bevriende ondernemingen?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
A.							
91	9	75	25	87	13	78	22
B.							
95	5	86	14	94	6	86	14
C.							
98	2	90	10	94	6	90	10

Vraag 10.

Moet de accountant elk jaar de bepalingen van de gesloten overeenkomsten nagaan en duidelijk melding maken indien de daaruit voortvloeiende verplichtingen niet zijn nagekomen?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
97	3	97	3	98	2	98	2

Vraag 11.

Indien krachtens een overeenkomst een recht gevestigd is op een der activa, dient zulks dan in de balans vermeld te worden?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
98	2	96	4	99	1	97	3

Vraag 12.

Dient het gedeelte der verplichtingen op lange termijn, dat binnen een jaar na de balansdatum betaalbaar is, te worden opgenomen onder de schulden op korte termijn? (indien althans geen sinking fund daartegenover staat)

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
99	1	92	8	95	5	91	9

Vraag 13.

Is meer eenstemmigheid gewenscht ten aanzien van de vraag welke posten ten laste van de resultatenrekening moeten worden geboekt en welke ten laste van de reserve (surplus) dienen te komen? M.a.w. is het wel gewenscht, dat de eene accountant de afschrijving op voorraden ten laste van de verlies- en winstrekening brengt, terwijl de andere hiervoor de reserve belast?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
92	8	87	13	87	13	91	9

Vraag 14.

Moet in de accountantsverklaring de omvang van de verrichte controle vermeld worden? Thans zijn de verklaringen vaak gelijkluidend, ofschoon de omvang van het onderzoek geheel verschillend kan zijn geweest. M.a.w. moet de accountantsverklaring de (zelf opgelegde of door den opdrachtgever voorgeschreven) beperkingen in het onderzoek vermelden?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
98	2	89	11	95	5	70	30

Vraag 15.

Indien de accountant alle beperkingen of gedwongen onvolkomenheden in zijn controle moet vermelden, zou dit dan niet het beste kunnen geschieden door in zijn verklaring het geheel controleprogram te vermelden en voor elk onderdeel aan te geven of het al dan niet uitgevoerd werd?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
87	13	74	26	88	12	30	70

Vraag 16.

Thans ontvangen de accountants in de Vereenigde Staten meestal hun opdracht van de directies der ondernemingen. Zou het niet wenschelijker zijn indien de opdracht gegeven werd door den raad van Commissarissen? Hoe het ook zij, behoort naar Uw meening de accountant uitsluitend verantwoordelijk te zijn tegenover den opdrachtgever, of behoort deze verantwoordelijkheid zich ook verder uit te strekken met name ook ten opzichte van het publiek?

Antwoord

bankiers		fin. leiders		mercantile credit men		Accountants	
ja	neen	ja	neen	ja	neen	ja	neen
A.							
7		19		14		9	
B.							
22		22		17		7	
C.							
7		9		9		15	
D.							
64		50		60		69	

(De onder vraag 16 vermelde percentages duiden aan het aantal der beantwoorders dat meent dat de accountant verantwoordelijk is tegenover A. de directie, B. commissarissen, C. aandeelhouders en D publiek).

Uit de hier weergegeven percentages blijkt dat de grootste eenstemmigheid heerscht onder de bankiers, terwijl daarentegen de antwoorden der accountants van de grootste verdeeldheid omtrent de voorgelegde vragen getuigen. Door alle vier groepen werd vraag 2 (positie van elk der in een geconsolideerde balans opgenomen ondernemingen) overwegend bevestigend beantwoord, evenals vraag 10 (controle der contractuele verplichtingen), vraag 11 (het vermelden der op de activa gevestigde rechten) alsook vraag 12 (opname van binnen het jaar betaalbare bedragen onder korte-termijn schulden hetgeen den Nederlandschen accountant niet zal verwonderen). Met uitzondering van de groep der bankiers beantwoordde de meerderheid der overige groepen de vraag of beroeps goederen-taxateurs gewenscht zijn (vraag 7) ontkennend, zij het ook dat deze vraag wel de meest omstredene schijnt te zijn. Merkwaardig is ook het antwoord op vraag 15 (vermelding van het volledige controleprogram) waarin de antwoorden van de eerste drie groepen overwegend positief luidden, terwijl 70 % der accountants een negatief antwoord gaven.

Enkele der gestelde vragen geven aanleiding tot een nadere beschouwing der binnengekomen antwoorden. In de eerste plaats wel vraag 6. waarop, in tegenstelling met de in Nederland algemeen gehuldigde opvatting, een overwegend negatief antwoord werd ontvangen.

Het antwoord op het eerste gedeelte der vraag: Zijt gij van meening dat de accountant de volle verantwoordelijkheid dient te aanvaarden voor de voorraden, was in elk der vier groepen overwegend negatief. Wel schijnt er eenstemmigheid te bestaan ten aanzien van de fysieke voorraad. Zoo schreef bijv. een der bankiers: Tenzij de accountants de hoeveelheden, prijzen en rekenkundige juistheid kunnen certificeeren, verliest de controle haar voornaamste waarden, daar de voorraad vaak een der belangrijkste posten van de balans vormt. Andere bankiers schijnen zuiniger te zijn en schrijven: „Hij (de accountant) moet een voldoende aantal steekproeven nemen om zich te overtuigen van de aanwezigheid en de wijze van waardeering. De kosten van een volledige voorraadcontrole door den accountant zouden te hoog worden. Een klein aantal bankiers meende dat de voorraadopname diende te geschieden onder toezicht van den accountant. Het overgrote meerendeel der financiële leiders was van meening dat de accountant de volle verantwoordelijkheid voor de voorraden niet kan en mag aanvaarden. Drie hunner

waren van meening dat de accountant behoort te vertrouwen op de mededeelingen van zijn client doch daarvan in zijn rapport gewag moet maken.

Ook de meerderheid der accountants meende geen verantwoordelijkheid te kunnen aanvaarden voor de voorraden en zij wezen erop, dat de accountant niet in staat is de waarde der goederen te schatten, tenzij hij, zooals in de Vereenigde Staten meermalen voorkomt, zich in de controle van de een of andere branche gespecialiseerd heeft en zich op die wijze de noodige vakkennis heeft eigen gemaakt om de goederen te kunnen waardeeren. Een groot aantal accountants merkte op dat het niet altijd mogelijk is de identiteit der goederen vast te stellen. „Hoe kan de accountant het verschil tusschen diamant en waardeloos glas vaststellen? ..Hoe weet hij of een baal echte zijde of kunstzijde bevat?“. „Veronderstel dat de voorraad gevormd wordt door vaten met waardevolle chemicaliën. Hoe kan ik weten of het vat niet een waardeloos mengsel van water en kleurstoffen bevat?“.

Een ander vakgenoot kwam tot geheel andere conclusies. Ook hij nam als voorbeeld de voorraad van chemicaliën.

„Het probleem van de controle der voorraden bestaat uit drie deelen: in de eerste plaats de aanwezigheid, ten tweede de beoordeeling of deze voorraden in het kader van het bedrijf passen, en in de derde plaats de vaststelling van de kostprijs of marktwaarde op een gegeven oogenblik van dat deel der voorraden dat onder normale omstandigheden binnen een jaar verbruikt zal worden. Bestaat de voorraad uit goederen, waarvan de accountant begrip heeft, dan kan gebruik gemaakt worden van etiketten, merken, enz., terwijl de employé's en de directie vragen gesteld kunnen worden. Heeft hij echter geen begrip van de voorraden, zooals bijv. bij chemicaliën, metalen en andere technische artikelen het geval kan zijn, dan moet hij het recht hebben de goederen te doen waardeeren door een onafhankelijk persoon, en hiervan in zijn rapport melding maken.“ Een ander accountant antwoordde als volgt op de vraag of vertrouwd mag worden op het woord van den cliënt: „Neen, de verklaring van den cliënt is waardeloos. Als ten aanzien van de voorraden volstaan kan worden met het woord van den cliënt, dan kan de accountant met evenveel recht op elk ander gebied van zijn controle genoeg nemen met de verklaring van den cliënt“.

Uit al deze antwoorden blijkt duidelijk dat de aanbevelingen neergelegd ten aanzien van de voorraden in de „Extensions of Auditing Procedure“ door het American Institute of Accountants (Mei 1939) ten tijde der hier bedoelde enquête nog lang geen gemeengoed der accountants waren geworden. Overigens zij hier vermeld dat deze Extensions in December 1942 nader uitgewerkt en toegelicht werden in de door het Institute gepubliceerde „Statements on Auditing Procedure (Case Studies on Inventories, No. 16 en Physical Inventories in Wartime, No. 17)“.

De binnengekomen antwoorden op vraag 7 (de wenschelijkheid van de bevordering van het beroep van onafhankelijke goederen-taxateurs) waren zeer verdeeld. Een der mercantile credit men merkte op dat hier wellicht een terrein braak ligt voor de verzekeringsmaatschappijen. Velen vreesden de meerdere kosten! Een enkele meende dat de accountants zich per branche moesten specialiseeren om aldus de noodige vakkennis te verkrijgen.

Dat de antwoorden op de vragen 10 en 11 zoo overwegend positief luiden, zal ons, Nederlandsche accountants, niet verwonderen, evenmin als het over het algemeen bevestigende antwoord op vraag 12.

De antwoorden op vraag 14 (vermelding van het niet gecontroleerde) waren zeer merkwaardig. Een bankier antwoordde: „De meeste accountantsverklaringen zijn zoo gesteld dat ze in feite alle waarde missen”. Een ander bankier gaf te kennen dat, aangezien verschillende accountants dezelfde bewoordingen bezigen in hun certificaat om verschillende dingen tot uitdrukking te brengen, het antwoord bevestigend moest luiden. Een derde bankier meende echter dat alleen dan de omvang der controle vermeld moest worden, indien geen volledige controle had plaats gevonden.

Een financieel leider antwoordde dat de gebruikelijke korte verklaring alleen maar uitdrukkingen bevatte, waarachter de accountant zich kon verschuilen en welke alleen zoo gekozen waren om zich desgewenscht aan de verantwoordelijkheid te kunnen onttrekken. Een ander antwoordde: „Het zou mooi zijn als de accountant de juiste omvang van zijn arbeid zou vermelden. Tot dusverre hebben zij zich echter bepaald tot een aantal woorden zonder veel beteekenis.”

De accountants bleken niet zoo sterk overtuigd te zijn van de noodzaak om de omvang hunner controle te vermelden. Een hunner antwoordde bijv.: „Het is voldoende alleen de uitzonderingen te vermelden, van hetgeen onder normale omstandigheden de controle zou moeten omvatten” of „Ja, indien de beperkingen de conclusie materieel verzwakken”.

Er was echter ook een groep van accountants, die beweerden dat men vertrouwen diende te stellen in den accountant, gelijk men vertrouwen stelt in den medicus, dien men ook niet achteraf vraagt wat hij eigenlijk gedaan heeft om tot zijn diagnosis te geraken of om het leven van den patiënt te redden. Eén antwoordde: „Nee, men dient te veronderstellen, dat de accountant al datgene gedaan heeft, dat hij noodig oordeelde om tot zijn conclusie te geraken”.

In aanmerking nemende de betrekkelijk geringe meerderheid van de accountants, die vraag 14 bevestigend beantwoordden, behoeft het geen verwondering te wekken dat vraag 15 (vermelding van het geheele controleprogramma) door de accountants, in tegenstelling met de drie andere groepen, overwegend ontkennend beantwoord werd.

Evenmin zal het den Nederlandschen accountant, die reeds bij zijn opleiding vertrouwd geraakt met de „leer van het gewekte vertrouwen”, verwonderen, dat ook in de Vereenigde Staten onder alle vier groepen een meerderheid bestaat, die meent dat de accountant in feite tegenover het publiek verantwoordelijk is voor zijn conclusie.

Toch zijn er enkele antwoorden, die een merkwaardig licht werpen op de wijze, waarop blijkbaar sommigen onzer Amerikaansche collega's hun taak opvatten. Bijv. het antwoord van den bankier, die schrijft: „Accountants moeten ook eten, en daarom is de accountant uitsluitend verantwoordelijk tegenover dengeen, die zijn diensten betaalt”. Daarentegen schreef een ander bankier: „Indien de accountant zich alleen verantwoordelijk gevoelt jegens zijn directen opdrachtgever, dan is de waarde van zijn werk met 60 % verminderd. In te veel gevallen bestaat de controle slechts uit een „goedpraten”; een goed accountant kan geen deugdelijk werk leveren, indien hem de handen gebonden zijn.”

Onder de antwoorden van de accountants waren er vijf, die aan duidelijkheid niets te wenschen overlieten. Het eerste luidde: „Hij is een „public” accountant”. Een tweede antwoord was wat uitvoeriger en luidde: „Tenzij de controle uitsluitend bestemd is voor de persoonlijke informatie van den eigenaar, is de verantwoordelijkheid van den accountant practisch onbegrensd. Crediteuren, aandeelhouders en het publiek in

het algemeen (deze laatste groep doordat de onderneming als belastingplichtige of anderszins bijdraagt tot het economisch welzijn van de gemeenschap) hebben te maken met de uitkomst der accountantscontrole. Het feit dat de accountant door deze of gene is aangesteld, betekent geenszins een beperking zijner verantwoordelijkheid jegens de genoemde groepen". Een derde antwoord luidde. „De accountant is verantwoordelijk tegenover elkeen, die zijn rapport leest". De vierde antwoordde door te wijzen op de groeiende sociale betekenis van het accountantsberoep, terwijl de vijfde schreef: „Ik geloof dat de toekomst van het accountantsberoep geheel afhangt van de mogelijkheid en de geneigdheid om zich verantwoordelijk te gevoelen jegens het publiek en van de wijze waarop dit gevoelen in de uitvoering der controle tot uitdrukking komt".

Bovenstaande antwoorden op enkele der meest belangwekkende vragen toonen duidelijk aan, dat, ook in accountantskringen, nog groote verscheidenheid heerscht omtrent de functie van den accountant, het doel der accountantscontrole en de eischen, die men aan den accountant dient te stellen.

Enkele der hierboven aangeroerde punten in de door *Dunn & Bradstreet* gehouden enquête zijn na het verschijnen van dit boekje in 1941, menigmaal een onderwerp van bespreking geweest in de „Journal of Accountancy" van de jaren 1942—1945, en enkele punten zijn nader principieel besproken in de reeds eerder genoemde „Statements on Auditing Procedure van het American Institute of Accountants.

Melbourne, 25 April 1946.

DE ONTWIKKELING VAN DE CONTROLE BIJ DE RIJKSCOMP-TABILITEIT.

door *H. P. L. van Gestel*.

I. Inleiding.

Allerwege blijkt er thans groote belangstelling te bestaan voor de wijze, waarop 's Lands gelden worden beheerd. En niet ten onrechte. Al erkent men het feit, dat het onafwendbaar is, dat de Staatshuishouding enorme sommen vergt, men blijft er zich terdege van bewust, dat deze zeer hooge bedragen grootendeels uit belastinggelden zullen moeten worden opgebracht. En hooge belastingen werken remmend op de ont-plooiing van de economische activiteit, welke men thans meer dan ooit bevordert wil zien. Het is dus begrijpelijk, dat zoo vaak het verlangen wordt kenbaar gemaakt: „Waarom kan de Overheid het niet met minder doen". Op velerlei wijzen wordt dit, meer of minder welwillend, tot uiting gebracht, terwijl het aan raadgevingen niet ontbreekt. De onder-toon dezer raadgevingen is veelal: de Overheid moet meer de zuinigheid betrachten en een meer doeltreffende controle op de besteding der gelden uitoefenen.

Deze wensch naar een betere controle is voor mij aanleiding geworden de controle bij de Rijkscomptabiliteit, zooals deze in wettelijke bepalingen is neergelegd, eens aan een beschouwing te onderwerpen, waarbij dan tevens het streven naar zuinigheid ter sprake komt.

Teneinde eenigermate een vergelijkingsmogelijkheid te verkrijgen, wil ik eerst een korte schets geven van de ontwikkeling van de (accountants)controle in het algemeen, vervolgens de controle bij de Rijkscomptabiliteit aan een onderzoek onderwerpen, om daarna tusschen beide